

Місцеві бюджети виконують роль провідника державної бюджетної політики на місцях. За їх рахунок здійснюється утримання установ соціально-культурного призначення та надання соціальної допомоги найбільш незахищеним верствам населення. Видатки цього спрямування займають понад 80% загального обсягу видатків місцевих бюджетів і мають стабільну тенденцію до збільшення. У випадку, коли місцевий бюджет незбалансований, тобто видатки перевищують доходи, виникає потреба у міжбюджетному трансферті.

Література: 1. Бюджетний Кодекс України №2456-17 від 8 липня 2010 р. 2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку перерахування міжбюджетних трансфертів» №1132 від 15 грудня 2010 р.

*Дудар А.В.,
аспірант кафедри «Менеджмент невиробничої сфери» ДонДУУ,
м. Донецьк, Україна*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СТІЙКОСТІ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Завданням досягнення головної цілі державної регіональної політики ґрунтується на забезпеченні здатності органів місцевого самоврядування в межах, законодавчо визначених, самостійно вирішувати соціально-економічні питання розвитку, створення ефективних механізмів формування їх активної участі у проведенні державної регіональної політики [1]. Зміцнення фінансових і, в першу чергу, інвестиційних можливостей місцевих бюджетів з огляду на фактичний стан формування їх ресурсної бази доцільно здійснювати, в розрізі джерел — внутрішніх (у частині місцевих податків та зборів) і зовнішніх (враховуючи відрахування від загальнодержавних податків, систему муніципальних запозичень, міжбюджетних трансфертів тощо). По місцевим податкам і зборам слід погодитись з О. П. Крайник, що до недоліків існуючої системи формування місцевих бюджетів належать: висока наявність концентрації фінансових ресурсів у державному бюджеті країни, що зменшує значення регіональних і місцевих бюджетів у вирішенні дуже важливих для населення питань; регулюючи доходи займають домінуючу роль у структурі надходжень до регіональних та місцевих бюджетів, тоді як доля закріплених за територіями податкових платежів є низькою [2, с. 27]. Місцеві податки, які складають 3—6 % місцевих бюджетів, не можуть істотно вплинути на загальний рівень фінансової самостійності місцевої влади [2, с. 17].

Аналіз місцевих податків та зборів, ефективності їх функції як бюджетоутворюючої, дозволяє зробити такий висновок, що доцільність підтримання існуючої на сьогодні думки про розгорнення переліку місцевих податків та прав місцевих органів влади в частині самостійного розширення бази місцевого самоврядування [2, с. 30]. Законодавством, в найліпшому випадку — Податковим кодексом України, має бути визначений такий перелік місцевих податків і зборів, який дозволяв би місцевому самоврядуванню всіх рівнів використовувати принаймні їх частину для формування власних доходів бюджету.

Що до інвестиційних бюджетів, то до таких має зараховуватись принаймні половина надходжень від загальнодержавних податків і зборів, надходження від яких зараховуються до доходів самоврядних бюджетів. У частині, зокрема, двох загальнодержавних податків — податку на прибуток підприємств та податку з доходів фізичних осіб — такий підхід видається цілком обґрунтованим з огляду на те, що господарюючий суб'єкт, що є потенційним платником податку, використовує ресурси певної території (в частині податку на прибуток підприємств — сукупних ресурсів, у частині податку з доходів фізичних осіб — трудових ресурсів). Остання, відповідним чином, має розраховувати на певну компенсацію у вигляді податкових надходжень до власного бюджету, в тому числі й інвестиційного бюджету, ресурси якого спрямовуватимуться на подальше покращання умов розвитку бізнесу та життєдіяльності населення.

Виходячи з прогнозних тенденцій розвитку фінансового, а в його складі інвестиційного, ринків, перспективним напрямом формування інвестиційної складової місцевих бюджетів видається система муніципального кредиту. Саме з ним слід пов'язувати вирішення проблеми розширення інвестиційних можливостей територіальних громад у перспективі з огляду на

позитивні зрушення в системі формування ресурсної бази місцевих, передусім самоврядних, бюджетів загалом та їх інвестиційної складової, зокрема. Виділяються, зокрема, наступні основні форми муніципального кредиту: облігаційні позики; безоблігаційні позики; комунальний банківський кредит; комерційний комунальний банківський кредит; комунальний кредит державних банків; взаємний комунальний кредит [3]. Водночас потрібно зазначити, що в Україні більшість цих форм муніципального кредиту не отримали широкого розвитку, по-перше, внаслідок дорожнечі кредитних ресурсів, по-друге, через нерозвиненість відповідної системи та відповідно системи правового забезпечення, по-третє, з причин нерозвиненості фінансового та інвестиційного ринків.

Найактивнішим є сегмент ринку муніципальних запозичень через випуск облігацій місцевої позики. З інвестиційними муніципальними позиками пов'язуються можливості розширення комунальної інфраструктури та зміцнення фінансової бази муніципалітетів за рахунок реалізації прибуткових проектів [4, 6]. Забезпечення належного рівня результативності муніципальних запозичень базується на ступені привабливості муніципальних цінних паперів для потенційних інвесторів. Зростанню рівня такої привабливості сприяє низка факторів, серед яких можна виділити наступні: висока питома вага власних та закріплених за місцевими бюджетами доходів у загальному їх обсязі; наявність високоліквідного комунального майна; наявність державних або інших цінних паперів у власності потенційного позичальника; наявність державних гарантій; наявність консолідованої гарантії інших місцевих бюджетів; наявність поруки фінансово-кредитних установ тощо. Для підвищення, зокрема, привабливості муніципальних цінних паперів для інституціональних інвесторів — страховиків, недержавних пенсійних фондів тощо, доцільним видається запровадження надання державних гарантій за окремими видами муніципальних цінних паперів, зокрема таких, що випускаються для реалізації загальнодержавних інвестиційних проектів, у яких присутня участь ресурсу місцевих, у тому числі самоврядних, бюджетів, надання поруки муніципальних банків, або ж консолідованої поруки кількох місцевих бюджетів у випадку реалізації спільних для кількох територіальних громад інвестиційних проектів. Інвестиційну діяльність місцевих бюджетів, а також у напрямку формування власної ресурсної бази, треба розглядати в контексті залучення тимчасово вільних коштів у різні фінансові інструменти. Які можуть також використовуватися на придбання різних цінних паперів, які емітовані державою чи деякими державними установами.

Втілення на практиці потребує і положення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо впровадження до мереж місцевих рад створення цільових фондів. Ці фонди також можуть мати характер накопичування для реалізації капіталомістких та ресурсомістких проектів. Кошти таких фондів також можуть розташовуватися на депозитах у відповідних фінансових установах, у найліпшому варіанті — це в муніципальних банках, та частково інвестуватися у фінансові інструменти на прикладі державних та муніципальних цінних паперів, цінних паперів інших державних установ.

Література: 1. Указ Президента України від 25.05.2001 р. «Про Концепцію державної регіональної політики». — Офіційний вісник України від 15.06.2001. — 2001. — № 22. — С. 20. — Ст. 983, код акту 18982/2001. 2. *Крайник О. П.* Місцеві бюджети: Навчальний посібник. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2007. 3. Муніципальні інвестиції і кредити: Навчальний посібник: Кн. 9 / М. В. Пітцик, Л. О. Петкова, В. В. Проскурін; За ред. М. В. Пітцика. — Асоціація міст України та громад, Гнозіс, USAID. — Офіційний сайт: <http://users.i.com.ua> 4. Місцеві фінанси: Підручник / За ред. О. П. Кириленко. — К.: Знання, 2006. — С. 158. 5. *Крайник О. П.* Місцеві бюджети: Навчальний посібник. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2007. — С. 29.

*Ерфорт О. Ю.,
аспірантка ІЗП НАН України,
г. Донецьк, Україна*

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ИСТОЧНИКОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ СФЕРЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В КОНТЕКСТЕ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Устойчивое экономическое развитие в условиях постиндустриальной экономики и экономики знаний невозможно без обеспечения высококачественного массового высшего образования населения. Это обуславливает необходимость использования эффективных